

РЕШЕНИЕ

№ 4052

гр. София, 06.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 88 СЪСТАВ, в публично заседание на
шести февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: ЛОРА ЛЮБ. Д. ПЕТКОВА

при участието на секретаря БОЖИДАРА П. КУБАДИНОВА
като разглежда докладваното от ЛОРА ЛЮБ. Д. ПЕТКОВА Гражданско дело
№ 20231110134977 по описа за 2023 година

Производството е по реда на Част Втора, Дял Първи на ГПК.

Съдът е сезиран с искова молба на М. Д. Д., представлявана от адв. Д. М. срещу [фирма], с която са предявени при условията на обективно кумулативно съединяване установителен иск за признаване на установено спрямо ответника, че разпоредбата на чл. 5 от сключения между тях договор за потребителски кредит, предвиждаща заплащане на възнаграждение за предоставяне на обезпечение – поръчителство от *** в полза на ответника е нищожна и осъдителен иск за осъждането на ответника да заплати на ищеца сумата от 10 лв. – частичен иск от цялото му дължимо вземане от 924 лв., изплатено от ищеца при липса на основание.

С определение от 30.01.2024 г. по реда на чл. 214 ГПК е допуснато изменение на предявения осъдителен иск по чл. 55, ал. 1 ЗЗД досежно неговия размер и същият е приет за разглеждане за сумата от 924 лв.

В исковата молба, се твърди, че на 19.10.2018 г. между М. Д. Д. в качеството ѝ на кредитополучател и [фирма] – в качеството му на кредитодател е сключен договор за потребителски кредит № ***, по силата на който кредитодателят предоставил на кредитополучателя в заем сумата от 1 200 лв. Кредитополучателката се задължила да върне заетата сума в срок от 12 месеца на погасителни вноски, като е следвало да върне сумата с лихва 23 % или 276 лв., общо – 1476 лв., като в договорът бил посочен годишен процент на разходите в размер на 49,11%. В чл. 5 от сключения договор било предвидено кредитът да бъде обезпечен с поръчителство, предоставено от *** в полза на дружеството ответник, но в самия договор за потребителски заем никъде не е предвидено какъв ще е размерът на възнаграждението за предоставяне на гаранция от свързано на кредитора дружество. След като усвоила кредита заемателката установила, че освен заетата сума от 1200 лв. са ѝ начислени 77 % от размера на главницата – такса за обезпечение с поръчителство – услуга, предоставяна от партньор на [фирма], в размер на 924 лв. Към датата на предявяване на иска ищцата е погасила изцяло задълженията си към ответника по сключения договор. Според ищцата сключеният договор за потребителски заем е недействителен, тъй като дължимите вноски за поръчителство не са посочени в него, нито в общите условия, нито е

предвидено, че гаранцията е задължително условие за предоставяне на кредит. Ищцата твърди, че не е подписвала договора нито с обикновен, нито с квалифициран подпис, не ѝ е предоставян и екземпляр от същия. Твърди, че сключеният договор за заем е недействителен, защото противоречи на чл. 10, ал. 1 във вр. чл. 22 ЗПК тъй като не отговаря на законоустановените изисквания за форма - чл. 11, ал.1, т. 10 ЗПК, защото не съдържа начин на изчисляване на ГПР и липсва яснота как е формиран същият, посочен е грешен ГПР, тъй като сумата за предоставяне на поръчителство не е включена в него и потребителят не може да прецени реалните икономически последици от сключването на договора – чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, а действителният ГПР бил над 70 %. Според ищцата клаузата на чл. 5 от сключения договор за потребителски кредит е нищожна и неравнопоставна по смисъла на чл. 143, т. 9 ЗЗП и като нарушаваща разпоредбите на чл. 10, ал. 2, чл. 10 а, ал. 4, чл. 19, ал. 1 и ал. 4 ЗПК. Поради което се иска да бъде прогласена за нищожна и ответникът да бъде осъден да ѝ заплати сумата от 924 лв, представляваща платена сума при изначална липсва на основание по договор за потребителски кредит № ***, ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на депозиране на исковата молба до окончателното ѝ изплащане, съгласно увеличения размер на иска.

В срока по чл. 131 ГПК е постъпил отговор на исковата молба от [фирма], подаден чрез юрисконсулт Г. Г., в който исковите се оспорват като недопустими и неоснователни. Според ответника исковите следва да бъдат насочени спрямо поръчителя [фирма], юридическо лице със седалище в М**. Сочи, че уговорката за сключване на договор за гаранция е индивидуално определена и се генерира автоматично с оглед заявеното от кредитополучателя в интернет страницата при заявка за кредит. Твърди, че когато кредитополучателят избере [фирма] като поръчител интернет страницата на кредитодателя генерира калкулатор, който изчислява каква ще е дължимата цена на услугата. Поддържа, че договорът за гаранция е възмездна услуга, която се предоставя от лице, различно от кредитодателя и не се включва в ГПР, тъй като не влиза в общия разход по кредита, доколкото се касае за услуга, предоставяна от трето лице и с незадължителен характер. Поддържа, че кредитополучателят сам избира да плати гаранцията по сметка на кредитодателя, а той от своя страна превежда сумата на гаранта, който обезпечава вземането. По изложените съображения моли исковите да бъдат отхвърлени като неоснователни и претендира разноски.

Софийският районен съд, след като взе предвид становищата на страните и ангажираните по делото доказателства, преценени поотделно и в тяхната съвкупност, намери за установено следното от фактическа страна:

Приета като доказателство по делото е разпечатка от Договор № ***/19.10.2018 г., сключен между [фирма] в качеството му на кредитодател и М. Д. Д. в качеството ѝ на кредитополучател, по силата на който на кредитополучателя бил отпуснат заем в размер на 1 200 лв., при годишен лихвен процент 23% /276,00 лева/. Посочено е, че годишният процент на разходите по кредита е в размер на 49.11 %. Сумите следва да се върнат на 12 вноски по погасителен план при падеж на първата вноска 18.11.2018 г. В чл. 5 от Договора е посочено, че кредитът се обезпечава с поръчителство, предоставено от *** в полза на кредитодателя. С одобряването на предоставеното поръчителство уговорката става неотменима. Видно от представения договор за кредит, в него не се съдържа посочване, че за гаранта ще се заплаща възнаграждение от страна на потребителя. Не е посочено, че възнаграждението за услугата „гарант“ се включва както в общия разход по кредита, така и в общата дължима сума от потребителя, по смисъла на посочените легални дефиниции на ЗПК. В договора изобщо не е посочено, че се държи възнаграждение за гаранта.

По делото е прието като доказателство извлечение от Стандартния европейски формуляр /Преддоговорна информация/. В т. 6 от е посочено, че общодължимата сума по кредита е в размер на 1 476 лв., от които дължимата сума възлиза на 1 200 лв., а сумата за

лихвата е 276 лв. В 4.3, че кредитополучателят може да избере да сключи договор за гаранция с гарант /поръчител/, предложен от Кредитора, за да обезпечи задълженията си по кредита. Сключването на договор за гаранция не е задължително условие за сключването на договор за кредит и не увеличава възможностите на кредитополучателя за отпускане на кредит в желанния от него размер и при предлаганите от кредитора условия. Договорът за гаранция е допълнителна възмездна услуга, предоставяна от лице, различно от Кредитора. Ако кредитополучателят избере да сключи договор за гаранция с гарант, предложен от Кредитора, очакваните разходи за кредитополучателя ще бъдат в размер на 924 лв., които няма да се включват при изчисляването на ГПР.

Приети по делото са Общи условия, уреждащи отношенията между [фирма] и неговите клиенти. В чл.6 са уредени начините за сключване на договора, като за да се пристъпи към сключване на договора е необходимо одобряване отпускането на заем на кредитополучателя, като след получаване на одобрението за отпускане на заема, кредитополучателят е необходимо да изрази своето съгласие за сключване на договора за заем чрез: СМС от Идентификационния номер или чрез попълване на код за потвърждаване на заглавната страница на интернет адреса на дружеството или чрез собственоръчно подписване на два еднообразни екземпляра на конкретните условия на заема и общите условия. В случай, че кредитополучателят не потвърди сключване на договора се счита, че договорът е не бил сключен.

Приложено по делото и приета като доказателство е справка за получени плащания по договор за кредит № ***, от която се установява, че платените суми по договора за главница в размер на 1 200 лв. и лихва в размер на 276 лв. Приета като доказателство е и справка от [фирма] във връзка с извършените плащания от М. Д. Д. в полза на [фирма] за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2022 г., както и справка от [фирма] за периода от откриването на партидата на М. Д. Д. до 10.01.2024 г.

Съгласно заключение на вещото лице по допуснатата и приета по делото съдебно-счетоводна експертиза /ССЧЕ/, което съдът кредитира като обективно и компетентно изготвено, след проверка в счетоводната системата на ответника се установява, че общият размер на заплатената сума от М. Д. Д. за погасяване на сключения на 19.10.2018 г. Договор за потребителски кредит № *** е 2 413 лв. Сумата е платена в полза на [фирма] и представлява сбор от следните суми: 1 200 лв. – главница, 276 лв. – лихва, 13 лв. – такса просрочено погасяване, 924 лв. – допълнително избрана незадължителна услуга, като сумата от 924 лв. не е задържана от кредитодателя, а е преведена на трето лице. Вещото лице е посочило, че ако сумата от 924 лв., начислена като обезпечение съгласно чл. 5 от договора, се прибави към Годишния процент на разходите /ГПР/, ще се формират допълнителни разходи по кредита на стойност 77 % от размера на предоставената главница и ГПР след добавянето на обезпечението ще бъде в размер на 126, 11 %. В открито съдебно заседание, проведено на 30.01.2024 г. вещото лице е уточнило, че за да направи извод, че сумата от 924 лв. е преведена на „[фирма]“ АД е изследвала предоставена справка от системата на [фирма], която представлява екранна снимка на тяхната счетоводна система. Такова извлечение е приложено и прието като доказателство по делото, същото няма характеристиките на документ. Не става ясно от кого е издадена справката, преведена ли е сумата от 924 лв., по коя банкова сметка, в полза на кое лице, не става ясно и кога е извършено това плащане.

От неоспореното от страните и прието от съда заключение по съдебно – техническа експертиза /СТЕ/, която съдът намира за обективно и професионално изготвено, поради което го кредитира с доверие, се установява, че за кредитополучателя в интернетстраницата на кредитодателя има предвидена възможност да се кандидатства за кредит с подаване на личен гарант като поръчител. Вещото лице е посочило, че такива заявки са били одобрени за кредитиране, като е посочило нарочни такива. Извлеченията от интернетстраницата на

[фирма], които са приети като доказателства по делото, са изпратени по електронния адрес на ищеца. Самият договор за потребителски кредит е потвърден чрез върнат към системата SMS от посочения от клиента мобилен номер на 19.10.2018 г. В системата са налице данни за изпълнена трета стъпка от отпускане на кредита, а именно – Гаранция от [фирма], като при избор на тази опция информационната система автоматично визуализира калкулираните такси и съответните падежни дати. След тези стъпки [фирма] преглежда заявката, оценява кредитоспособността на клиента и взема решение, като в случай на одобрение заявителя получава писмо по електронна поща, към което е приложен проект на договор, преддоговорна информация, посочено е и правото на кредитоискателя да се откаже от отпуснатия кредит. След предприемане на всички стъпки, отпускането на кредита приключва с етап верификация на клиента, а именно – потвърждаването на договора се осъществява чрез SMS, съдържащ думите FER PRIEMAM.

Съдът, като прецени събраните по делото доказателства по свое убеждение и съобразно чл. 235 ГПК във връзка с наведените в исковата молба доводи и възразенията на ответника, намира от правна страна следното:

Предявени са обективно кумулативно съединени искове за прогласяване на нищожност на клаузата по чл. 5 от Договора за предоставяне на потребителски кредит № *** от 19.08.2018 г. за предоставяне на поръчителство, както следва при условията на евентуалност – иск с правно основание чл. 146, ал. 1 вр. 143, ал. 2, т. 5 и т. 19 ЗЗП – нищожност поради неравноправност, с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 1 ЗЗД във вр. чл. 10, ал. 1 и чл. 11, ал. 1, т. 10 – поради противоречие със закона, с правно основание чл. 26, ал. 1, предл. 2 ЗЗД във вр. чл. 21, ал. 1 ЗПК във вр. чл. 19, ал. 4 ЗПК – поради заобикаляне на закона и чл. 26, ал. 2, предл. 2 ЗЗД – поради липса на съгласие, съединени с осъдителен иск с правно основание е иск с правна квалификация чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да заплати на ищеца сумата от 924 лв., представляващо платена без основание сума по нищожна клауза.

Съобразно нормата на чл. 154, ал. 1 ГПК доказателствената тежест по иска с правно основание чл. 26, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД вр. чл. 22 ЗПКр и чл. 143, ал. 1 и чл. 146 ЗЗПотр е и за двете страни. Ищецът следва да докаже наличието на предпоставките, установяващи недействителността на договорните клаузи на сочените от него основания. В тежест на ответника е да докаже, че е изпълнил задълженията си за предоставяне на предварителна информация на потребителя, че е получил съгласието на потребителя за сключване на договора. В тежест на ответника е да докаже, че клаузите на сключения между страните договор не са неравноправни (чл. 146, ал. 4 ЗЗПотр), както и че ищецът е бил наясно с клаузите на договора, т.е. не е въведен в заблуждение.

Доказателствената тежест по иска с правно основание чл. 55, ал. 1 ЗЗД е и за двете страни. Ищецът следва при условията на пълно и главно доказване да установи наличието на описаното в исковата молба плащане, както и че не съществува основание за плащане или същото е недействително. Ответникът следва да установи, че за него е налице основание да задържи внесената сума.

Извън това в тежест на всяка от страните е да установи фактите и обстоятелствата, от които черпи благоприятни за себе си правни последици.

По делото са приети като безспорни и ненуждаещи се от доказване обстоятелствата, че страните са в облигационни правоотношения, възникнали по силата на сключен договор за потребителски кредит № ***, по силата на който кредитодателят предоставил на кредитополучателя в заем сумата от 1200 лв., кредитополучателката се задължила да върне заетата сума в срок от 12 месеца на погасителни вноски, като е следвало да върне сумата с лихва 23 % или 276 лв., общо – 1476 лв., като в договорът бил посочен годишен процент на разходите в размер на 49,11%, а според чл. 5 от сключения договор кредитът бил обезпечен с поръчителство, предоставено от ***.

Договорът за кредит е сключен при действието на Закона за потребителския кредит /ЗПКр/, като по делото няма доказателства, нито твърдение, физическото лице да е получило заемната сума за търговска или професионална дейност, поради което и ищецът има качеството „потребител“ по смисъла на закона, на основание § 13, т.1 ДР на Закона за защита на потребителите /ЗЗП/.

Съдът намира, че е установено сключване на договора за кредит между страните по реда на Закона за предоставяне на финансови услуги от разстояние /ЗПФУР/. Съгласно изричните норми на чл. 18, ал. 1, т. 3, ал. 2 и ал. 3 ЗПФУР при договори за предоставяне на финансови услуги от разстояние доставчикът е длъжен да докаже, че е получил съгласието на потребителя за сключване на договора. За доказване на изявления, отправени съгласно този закон, се прилага чл. 293 ТЗ, а за електронни изявления – Закон за електронния документ и електронните удостоверителни услуги /ЗЕДЕУУ/. Съгласно чл. 2, ал. 1 ЗЕДЕУУ електронно изявление е словесно изявление, представено в цифрова форма чрез общоприет стандарт за преобразуване, разчитане и визуално представяне на информацията. Електронен документ е електронно изявление, записано върху магнитен, оптичен или друг носител, който дава възможност да бъде възпроизвеждано (чл. 3, ал. 1 ЗЕДЕУУ). Писмената форма се смята за спазена, ако е съставен електронен документ (чл. 3, ал. 2 ЗЕДЕУУ). Възпроизвеждането на електронния документ върху хартиен носител не променя характеристиките му. Съгласно чл. 18, ал. 3 ЗПФУР изявленията, направени чрез телефон, друго средство за гласова комуникация от разстояние, видеовръзка или електронна поща, се записват със съгласието на другата страна и имат доказателствена сила за установяване на обстоятелствата, съдържащи се в тях. Съгласно разпоредбата на чл. 13, ал. 1 ЗЕДЕУУ, която препраща към чл. 3, т. 10 от Регламент (ЕС) № 910/2014, електронен подпис е всяка информация в електронна форма, добавена или логически свързана с електронното изявление, за установяване на неговото авторство. Разпоредбата на чл. 13, ал. 4, изр. 1 ЗЕДЕУУ придава значение на подписан документ само на този електронен документ, към който е добавен квалифициран електронен подпис. По делото не се твърди, нито се установява, че процесният договор за кредит е подписан с квалифициран електронен подпис. Разпоредбата обаче допуска страните да се съгласят в отношенията помежду им да придадат на обикновения електронен подпис стойността на саморъчен. В процесния случай, извод за постигането на подобно съгласие може да се направи чрез тълкуване на т. 8 от договора за кредит – че съобщенията, изпратени от посочения от ищцата идентификационен номер, ще се считат за направени от нея. В подкрепа на този извод е заключението на вещното лице по съдебно-техническата експертиза за потвърждаване на изявленията на ищцата с код, получен чрез SMS, и най-вече факта, че тя е плащала в полза на ответника суми по договора, както се установява от заключението на вещното лице по съдебно-счетоводната експертиза.

За ищцата не фигурира задължение за заплащане на възнаграждение/такса за гарант в договора за кредит или в погасителния план, като сумата е посочена единствено в предоставената ѝ преддоговорна информация. Според т. 5.1 и т. 5.2 от Общите условия преди сключване на договора заемотателят оценява кредитоспособността на кандидат-заемателя, като при оценката на кредитоспособността взема предвид и предложените в негова полза обезпечения. Според т. 5.3, за да повиши кредитоспособността си, заемателят може да предложи обезпечение, предоставено от гарант-поръчител, одобрен от заемотателя, или да предложи физическо лице – поръчител, също одобрен от заемателя. В същото време обаче в предоставената на ищцата преддоговорна информация в т.4.3 изрично е посочено, че предоставянето на обезпечение не увеличава възможностите на кредитополучателя за отпускане на кредит. Следователно предоставянето или не на обезпечение от страна на искащото заем лице за кредитора няма пряка връзка с повишаването оценката на неговата кредитоспособност. Оттук, доколкото исканият договор за поръчителство реално няма полезен обезпечителен ефект, същият се явява единствено инструмент за генериране /пряко

и косвено/ на допълнителни разноси за потребителя.

След като от кредитополучателката дължи заплащане на възнаграждение за гарант, без то да има отражение към кредитоспособността ѝ, т.е. да бъде оценявано на тази призма от кредитодателя, то съставлява част от разходите по кредита по смисъла на чл. 19, ал. 1 от Закона за потребителския кредит /ЗПКр/ и § 1, т. 1 ЗПКр. Съгласно § 1, т.1 ДР на ЗПК, „общ разход по кредита на потребителя“ са всички разходи по кредита, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по[1]специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Общият разход по кредита за потребителя не включва нотариалните такси.

Посоченият в договора разход по кредита, първоначално 23%, а след това 49,11%, не е действителен, тъй като в него не е отчетено възнаграждението по гаранционната сделка. Ако беше посочено и включено в годишния процент на разходите, то същият щеше да надвиши законоустановения максимум и щеше да бъде в размер на 126, 11 %, което е посочено от вещото лице по ССЧЕ. Вследствие на непосочването и невключването на възнаграждението за гаранта в ГПР се нарушава и заобикаля чл. 19, ал. 4 ЗПКр, съгласно която разпоредба годишният процент на разходите не може да бъде по-висок от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България., потребителят бива и въведен в заблуждение относно реалната стойност на разходите, които следва да стори по обслужването на кредита си, в противоречие с изискванията на чл. 11 ЗПКр. Стига се и до нарушение във връзка с чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗПКр, тъй като се касае за необосновано високо и скрито оскъпяване на кредита.

Ето защо настоящият състав достига до извода, че клаузата на чл. 5 от договора за кредит е недействителна поради противоречие със закона и неговото заобикаляне.

Следва да се посочи още, че за ответника [фирма] няма основание да получи и задържи сумата от 924 лв. Не се доказва по делото, че ответникът е превел сумата на „***“. Приложените извлечения от някакъв тип електронна система са неясни за съда, но дори да се приеме, че експертът по ССЧЕ е установил при анализа им, че сумата е преведена в полза на гаранта, то липсват каквито и да било счетоводни документи, удостоверяващи това плащане. Твърденията за общи плащания в полза на гаранта от кредитодателя останаха недоказани и неустановени по делото, въпреки дадените изрични указания от съда в проведеното на 30.01.2024 г. открито съдебно заседание. От извлечението, приложено към молба от 02.02.2024 г., не става ясно какви са тези плащания, в какъв размер, от какви точно суми, включително за кои лица, са формирани отделните масови плащания.

В заключение съдът намира, че начинът, по който е установена конструкцията за обезпечаване на заема, реално съставлява механизъм за заобикаляне на нормите за защита на потребителите и допълнително натоварване на заемателя с допълнителни плащания.

При това положение предявените искове са основателни и следва да бъдат уважени изцяло.

По разностите:

Съгласно чл. 78, ал. 1 ГПК заплатените от ищеца такси, разноси по производството и възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв, се заплащат от ответника съразмерно с уважената част от иска.

По делото е представен списък на сторените разноси от ищцата, като в нейна полза

следва да се присъди сумата от 325 лв., представляваща сбора от следните доказани разходи 100 лв. – заплатена държавна такса., 25 лв. – такса за издадени съдебни удостоверения, 200 лв. – депзит за вещо лице.

В полза на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“, защитавало безплатно ищцата по реда на чл. 38, ал. 1 ЗАдв, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАдв следва да се присъди възнаграждение, чийто размер, съобразно фактическата, правната, процесуалната и професионалната сложност на делото, следва да се определи на 480 лв.с ДДС лева. Водим от горното, **СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД**

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖНА в отношенията между **М. Д. Д., ЕГН ******* и **[фирма], ЕИК ******* клаузата на чл. 5 от сключения между страните Договор № ***/19.10.2018 г. за предоставяне на потребителски кредит.

ОСЪЖДА [фирма], ЕИК ***** да заплати на **М. Д. Д. , ЕГН ******* сумата от **924 лева**, платена без основание във връзка с Договор № ***/19.10.2018 г. за предоставяне на потребителски кредит /, ведно със законната лихва от подаване на исковата молба (23.06.2023г.) до окончателното изплащане на сумата.

ОСЪЖДА [фирма], ЕИК ***** да заплати на **М. Д. Д. , ЕГН ******* на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата от **325 лева**, представляваща разноски.

ОСЪЖДА [фирма], ЕИК ***** да заплати на **ЕДНОЛИЧНО АДВОКАТСКО ДРУЖЕСТВО „Д. М.“, БУЛСТАТ *******, със седалище в град ***, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАдв, сумата от 480 лева, представляваща възнаграждение за оказана на ищцата безплатна правна помощ в производството на първа инстанция.

Решението подлежи на обжалване пред Софийския градски съд с въззивна жалба, подадена чрез Софийския районен съд в двуседмичен срок от връчване му.

Съдия при Софийски районен съд: _____